

22.1.2014

## **Vakavaraisuusuudistuksella turvataan työeläkevaroja riskejä vastaan**

Suomalaisen työeläkejärjestelmän tärkeä erityispiirre on eläkevarojen osittainen rahastointi. Muualla lakisääteisiä eläkkeitä ei yleensä rahastoida, vaan varat käytetään suoraan eläkkeiden maksuun, ja niiden kulut katetaan veroilla ja maksuilla. Suomalaisten työeläkkeistä noin kolme neljäsosaa rahoitetaan saman vuoden eläkevakuutusmaksuilla, jotka peritään työnantajilta ja palkansaajilta. Yksi neljäsosa katetaan aiemmin rahastoiduilla maksuilla ja niiden sijoitusten tuotoilla.

Kunakin vuonna maksetuista työeläkemaksuista noin neljäsosa siirretään sivuun eli rahastoidaan tulevia vuosia varten. Osittainen rahastointi koskee yksityisalojen palkansaajien eläkejärjestelmää. Myös julkisten alojen eläkejärjestelmissä kerätään tällä hetkellä varoja kollektiivisiin puskurirahastoihin. Yrittäjä- ja maatalouseläkkeisiin ei liity varsinaista rahastointia.

Työeläkesijoituksilla ja niiden tuotoilla on tärkeä rooli maksussa olevien eläkkeiden ohella myös tulevien eläkkeiden rahoituksessa. Sijoitusten tuotoilla voidaan osittain helpottaa työeläkemaksun nousupainetta jatkossa. Pitkän aikavälin nyrkkisääntö on, että jos sijoitusten keskimääräinen vuosituotto kasvaa puoli prosenttiyksikköä, työeläkemaksun korotuspaine alenee yhdellä prosenttiyksiköllä. Yhtälö toimii myös toisin päin. Jos sijoitustuotot alenevat pitkällä aikavälillä puoli prosenttiyksikköä, maksua on vastaavasti nostettava yhden prosenttiyksikön verran.

Työeläkevarat on lain mukaan sijoitettava tuottavasti ja turvaavasti. Työeläkesijoituksille tavoitellaan mahdollisimman hyvää tuottoa sallitulla riskillä. Korkeat tuotot ja pienet riskit ovat sijoittamisessa kuitenkin ristiriitaisia tavoitteita.

Eläkevakuutustoiminnan riskejä hallitaan vakavaraisuudella. Riskit voivat liittyä sekä sijoittamiseen että itse vakuutustoimintaan eli esimerkiksi kunakin vuonna alkavien työeläkkeiden määrien heilahteluun. Koska työeläkealan vakuutusmenot ja sijoitusten tuotot eivät koskaan ole tarkasti ennustettavissa, tarvitaan pääomaa puskuroimaan vaihteluita. Vakavaraisuutta koskevalla sääntelyllä määritellään sijoittamisessa sallittu riskitaso ja siten myös raamit mahdollisille tuotoille.

### **Lainsäädäntö uudistuu kolmessa vaiheessa**

Työeläkelaitosten riskinkantokykyä eli vakavaraisuutta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan laajasti lähivuosina. Kansallista vakavaraisuutta koskevaa säännöstöä pitää uudistaa, jotta eläkevarojen sijoitustoiminnassa pystytään entistä paremmin reagoimaan rahoitusmarkkinoiden ja maailmantalouden muutoksiin. Tiedossa olevien riskien lisäksi pitää voida varautua myös tulevaisuuden riskeihin. Erityisesti viime vuosina taloudellisia kriisejä on ollut vaikea ennakoita.

Uudistuksen pohjatyö on tehty laajoissa sosiaali- ja terveysministeriön työryhmissä, joiden selvitykset ja ehdotukset vakavaraisuussääntelyn uudistamisesta valmistuivat ja julkaistiin 2010. Työryhmissä oli mukana mm. sosiaali- ja terveysministeriön, työmarkkina- ja muiden järjestöjen, tutkimuslaitosten sekä Finanssivalvonnan edustajat.

Lainsäädäntöuudistuksen raamit määriteltiin noissa työryhmien raporteissa. Esitetyt toimenpiteet liittyvät koko vakavaraisuusmekanismin uudistamiseen, työeläkevakuuttajien riskinkantokyvyn

22.1.2014

parantamiseen, hallinnan vahvistamiseen markkinatilanteiden häiriöissä, katesäännösten kehittämiseen sekä sijoitustoiminnan hallinto- ja valvontakäytäntöjen kehittämiseen.

Vakavaraisuutta koskevaa lainsäädäntöä on esitysten pohjalta uudistettu kolmessa vaiheessa. Ensimmäisen vaiheen uudistukset tulivat voimaan maaliskuun 2011 alussa. Niissä täsmennettiin sijoittamiseen liittyvien riskien arvioimisen tarkkuutta (mm. katesäännösten uudistaminen). Toisen vaiheen uudistukset liittyivät mm. sijoitustoimintaa koskevien riskien hallintaan. Toisen vaiheen uudistuksiin liittyvät lait tulivat voimaan vuoden 2013 alussa.

Vuoden 2008 rahoitusmarkkinakriisin yhteydessä säädettiin määräaikainen laki, joka mahdollisti sijoitustoiminnassa jo aiemminkin sovelletut riskitasot ja siten työeläkeyhtiöt eivät joutuneet myymään esimerkiksi suomalaisia osakkeitaan. Seurauksena olivat varsin hyvät tuotot vuosina 2009 ja 2010. Toisen vaiheen vakavaraisuus uudistuksen valmistelussa säädetty laki mahdollisti työeläkelaitosten sijoitustoiminnalle lähes saman riskitason ja siten myös tuottomahdollisuudet kuin aikaisempi määräaikainen sääntely.

Uudistuksen toisessa vaiheessa voimaan tulleen lain mukaan sekä toimintapääoma että tasoitusmäärä otetaan huomioon työeläkeyhtiön vakavaraisuutta tarkasteltaessa. Puskurien yhteismäärää nimitetään vakavaraisuuspääomaksi. Aiemmin vakavaraisuutta mitattiin vain toimintapääomalla. Toimintapääoma on työeläkelaitosten sijoitustoimintaan liittyvien riskien puskuri. Vakuutusriskeihin eli esimerkiksi siihen, että työkyvyttömyyseläkkeitä alkaa arvioitua enemmän, varaudutaan toisella puskurilla, jota sanotaan tasoitusmääräksi.

Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan koko vakavaraisuuskehikkoa kokonaisuutena. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmissä selvitetään kevään 2014 aikana, miten kehikkoa pitäisi kehittää jotta se vastaisi nykyistä paremmin työeläkevakuuttajien toiminnan riskeihin. Tässä vaiheessa kartoitetaan, mitä kaikkia riskejä toimintaan liittyy ja miten näitä riskejä voidaan mahdollisimman tarkasti mitata. Kolmannen vaiheen tavoitteena on uuden vakavaraisuuskehikon ohella kartoittaa myös katesäännösten tarpeellisuus sekä tarkastella työeläkevakuuttajien yhtenäistä raportointia.

Mittavalla vakavaraisuuslainsäädännön uudistamisella tähdätään siihen, että työeläkevakuuttajien riskinkantokyky kestää myös tulevaisuuden mahdolliset kriisit. Ennen kaikkea tavoitteena on taata suomalaisten eläkkeensaajien taloudellinen turva tulevaisuudessakin.